

**'Quickscan Zuideinderhof,
gemeente Kampen'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: 'Quickscan Zuideinderhof, gemeente Kampen'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 12-250

Status: Definitief

Datum: 5 juli 2012

Auteur: Ing. J. (Jasper) Zoeter en drs. I. (Iwan) Veeman

Veldonderzoek: Ing. J. (Jasper) Zoeter

Eindredactie: Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Gemeente Kampen

Contactpersoon: Dhr. W. Bosch

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2012)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Zoeter J. en Veeman I. (2012). Quickscan natuurtoets Zuideinderhof, Zuideinde; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en -regelgeving. Rapport 12-250. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	2
1.2	Situatie.....	2
1.3	Algemene opzet.....	3
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	4
2.3	Ecologische Hoofdstructuur.....	4
2.4	Natuur buiten de EHS.....	5
3	Flora- en faunawet	6
3.1	Toetsingskader.....	6
3.2	Onderzoeksmethode	6
3.3	Flora.....	6
3.4	Vleermuizen.....	6
3.5	Grondgebonden zoogdieren	7
3.6	Broedvogels.....	7
3.7	Overige soortgroepen	8
4	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlage

I - Samenvatting natuurwetgeving

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Kampen heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen realisatie van het woningplan (inbreiding) Zuideinderhof in het dorp Zuideinde (gem. Kampen).

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 18 juni 2012 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden, Beschermd Natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS en de aard van de beoogde plannen, zijn geen negatieve effecten te verwachten op beschermde waarden in omliggende natuurgebieden.

Flora- en faunawet: aangetroffen en te verwachten soorten

De planlocatie bestaat uit een open agrarisch gebied en ligt grotendeels ingeklemd tussen bestaande bebouwing. Het terrein is momenteel in gebruik als maisakker.

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- Er wordt geen schade aan vaste verblijfplaatsen, vlieg- en/of jachtroutes en foerageergebieden van vleermuizen verwacht;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten. Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- Jaarrond beschermde broedvogels zijn niet aangetroffen of te verwachten in het plangebied. Er zijn in de nabije omgeving diverse algemene broedvogels van bebouwing, bos en struweel aangetroffen en te verwachten;
- Amfibieën en reptielen zijn niet aangetroffen in het plangebied. Er zijn individuen van laag beschermde soorten als Bruine kikker en Gewone pad te verwachten in het plangebied. Overwintering van strikt beschermde amfibieënsoorten is niet te verwachten in het plangebied;
- Reptielen, beschermde vissen, libellen, dagvlinders en andere ongewervelden zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens ook niet in het plangebied verwacht.

Flora- en faunawet: vervolgstappen en aanbevelingen

- Als gevolg van de plannen zijn geen verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten in het geding. Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is in deze situatie niet aan de orde;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door de uitvoering op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Voor het broedseizoen wordt echter geen standaardperiode gehanteerd, maar het is van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine grondgebonden zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Om schade aan deze soorten te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij);
- Een suggestie is om de nieuwe bouw geschikt te maken voor gebouwbewonende fauna zoals Huismussen en vleermuizen. Een handig alternatief voor vogelschroot is de zogenaamde 'vogelvide', die het dakbeschot conform het Bouwbesluit afdicht én broedgelegenheid biedt aan diverse vogelsoorten. Voor vleermuizen kan een kleine opening achter betimmering of naar de spouw voldoende zijn. Voor meer informatie over faunavriendelijke bouw kunt u uiteraard bij EcoGroen Advies terecht.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Kampen heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd te Zuideinde. Dit in verband met de voorgenomen realisatie van het woningplan Zuideindighof.

De Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde natuurwetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

Het plangebied is gelegen in agrarisch gebied binnen de bebouwde kom van Zuideinde en bestaat uit een akker waar momenteel maïs op verbouwd wordt (zie figuur 1). De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit woningbouw.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (binnen gele omlijning) Zuideindighof te Zuideinde (Bron kaartondergrond: Bingmaps).

1.3 Algemene opzet

Om inzicht te krijgen in de effecten van de beoogde plannen op juridisch beschermde natuurwaarden zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op een locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen), beschikbare gebiedskennis en bekende ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en/of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 Gebiedsgerichte natuurbescherming

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wets- en beleidskaders zijn daarbij van belang:

- Internationaal (wetgeving), in Nederland de 'Natuurbeschermingswet 1998', waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Europese Vogel- en Habitatrichtlijn);
- Nationaal (beleid), beschreven in de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte', waarin opgenomen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Provinciaal (beleid), veelal opgenomen in Omgevingsplannen of Streekplannen. Betreft bescherming van natuur buiten de EHS zoals ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000-gebieden

De meest nabij gelegen gebieden vallend onder de Natuurbeschermingswet zijn Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel, Veluwe en het Drontermeer, allen gelegen op een afstand van ruim drie kilometer van het plangebied.

Gezien de tussenliggende afstand en de aard van de beoogde ingreep wordt geconcludeerd dat de voorgenomen plannen geen effecten zullen hebben op de instandhoudingdoelen van de genoemde Natura 2000-gebieden. Het nemen van vervolgstappen zoals het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet is voor dit aspect dan ook niet noodzakelijk.

Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonumenten zijn aangewezen vanwege de aanwezigheid van natuurwaarden, natuurschoon en/of natuurwetenschappelijke betekenis voor dieren of planten. Bij projecten in of in de omgeving van een Beschermde Natuurmonument is het noodzakelijk om na te gaan of deze (significante) effecten kunnen hebben voor het betreffende gebied.

Beschermde Natuurmonumenten liggen allen op ruime afstand van het onderzoeksgebied. Negatieve effecten op de beschermde waarden van Beschermde Natuurmonumenten zijn dan ook niet te verwachten.

2.3 Ecologische Hoofdstructuur

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn de plannen beschreven voor ruimte en mobiliteit. Hiertoe behoort onder andere de bescherming en realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn gesteld.

De EHS wordt beschermd middels het 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke

kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken (Ministerie van I&M 2012).

De locatie ligt niet in of nabij de EHS. Vanwege de afstand van het plangebied tot het EHS-gebied en de lokale aard van de ingreep kan aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van EHS-gebieden worden uitgesloten.

2.4 Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn natuurwaarden aanwezig, door de provincie. De planlocatie maakt volgens de omgevingsvisie van de provincie Overijssel onderdeel uit van door de provincie als zodanig aangemerkt weidevogelgebied en ganzengebieden. Deze aanduiding geldt overigens voor het overgrote deel van het buitengebied van Kampen.

Omdat de planlocatie een inbreiding vormt van Zuideinde, zal de ontwikkeling nauwelijks ten koste van de voor ganzen en weidevogels belangrijke kwaliteiten als openheid en rust. De planlocatie heeft in de huidige situatie ook geen relevante waarde voor zowel ganzen als weidevogels. Negatieve effecten op ganzen en weidevogels worden dan ook niet verwacht en vervolgcacties ten aanzien van de genoemde provinciale aanduiding achten we in deze situatie niet aan de orde.

3 Flora- en faunawet

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet (Ffwet) verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

3.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op een locatiebezoek op 18 juni 2012. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn alle soortgroepen geïnventariseerd. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

3.3 Flora

In het plangebied zijn plantensoorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor enigszins voedselrijke en vochtige omstandigheden. Aangetroffen soorten zijn algemeen voorkomende soorten zoals Duizendblad, Gewone paardenbloem, Ridderzuring, Kleine ooievaarsbek, Grote brandnetel, Fluitenkruid en Witte dovenetel.

Zowel beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet als bedreigde soorten (Rode Lijst) zijn niet aangetroffen tijdens het veldonderzoek en deze worden gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen voor de soortgroep flora is in deze situatie niet aan de orde.

3.4 Vleermuizen

Van vleermuizen zijn zowel de vaste verblijfplaatsen als onmisbare migratieroutes en foerageergebieden strikt beschermd.

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bijvoorbeeld bomen, huizen en kelders. De te slopen schuren zijn niet geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen en er worden geen bomen gekapt. Schade aan vaste verblijfplaatsen van vleermuizen is zodoende niet aan de orde. Daarnaast worden geen opgaande lijnvormige structuren verwijderd die voor vleermuizen kunnen dienen als vlieg- en jachtroute en worden geen essentiële foerageergebieden verstoord of vernietigd. Vervolgstappen, zoals nader onderzoek of het nemen van mitigerende maatregelen zijn voor vleermuizen dan ook niet van toepassing.

3.5 Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van juridisch zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren worden op basis van veldonderzoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht.

In het plangebied en de directe omgeving is wel een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten, namelijk Rosse woelmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis, Mol en Egel.

Bij de bouw- en sloopwerkzaamheden kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde grondgebonden zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

3.6 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Toch kan op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld worden welke soorten aanwezig kunnen zijn.

In deze paragraaf wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan broedvogels met jaarrond beschermde nesten (zie kader 1). Daarnaast wordt kort ingegaan op de meer algemeen voorkomende broedvogels.

Kader 1 Jaarrond beschermde nesten van broedvogels

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Aanwijzingen voor de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestlocaties van broedvoels zijn niet aangetroffen. Bovendien is de locatie ook weinig interessant als foerageergebied voor bijvoorbeeld eventuele uilen uit de omgeving en zeker niet onmisbaar. Negatieve effecten broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn zodoende als gevolg van de beoogde plannen niet te verwachten.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van groenstructuren in de directe omgeving het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor vogels van tuinen, erven en bebouwing zoals Merel, Vink, Ekster en Tjiftjaf.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend.

Geadviseerd wordt de werkzaamheden buiten het broedseizoen op te starten. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen

standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

3.7 Overige soortgroepen

Zwaarder beschermde soorten uit de soortgroepen vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden zijn tijdens het veldonderzoek niet aangetroffen en worden niet verwacht. Vervolgstappen zijn hiervoor niet aan de orde. Onderstaand volgt een korte motivatie.

Vissen en amfibieën

Aangezien permanent oppervlaktewater ontbreekt op de locatie is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën uitgesloten. Wel kunnen kleine aantallen algemene amfibieën overwinterend worden aangetroffen in de schuren en overhoekjes. Het gaat hier om algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) soorten als Bruine kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad. Overwintering van zwaarder beschermde amfibieën kan worden uitgesloten omdat zich in de nabijheid van de planlocaties geen geschikte voortplantingswateren bevinden.

Bij de realisatie van de plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van dergelijke amfibieën verloren gaan. Voor de genoemde amfibieënsoorten geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Wel is het wenselijk om rekening te houden met deze kwetsbare soortgroep. Effecten op amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de meest kwetsbare perioden van amfibieën die globaal lopen van maart t/m half augustus (voortplantingsperiode) en november t/m maart (overwinteringsperiode).

Reptielen

Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens is het voorkomen van reptielen niet te verwachten in het plangebied.

Ongewervelden en weekdieren

In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) ongewervelden en weekdieren aangetroffen. Wegens de afwezigheid van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor beschermde ongewervelden en weekdieren binnen het plangebied. Deze zijn dan ook niet te verwachten in het plangebied.

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bekker J.P., P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Twisk P., A. van Diepenbeek & J.P. Bekker (2010) Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Internet

- Ministerie van EL&I (www.rijksoverheid.nl/ www.drloket.nl)
- Piscaria/ Limnodata Neerlandica (www.limnodata.nl)
- Provincie Friesland (2012):
- Kaart Ecologische Hoofdstructuur (<http://www.provinciaalgeoregister.nl/georegister/pgr.do?bronhouder=Friesland&maxresultaten=100>)
- RAVON (www.ravon.nl)
- Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)
- Provincie Gelderland. Atlas Groen Gelderland (www.gelderland.nl).
- Provincie Overijssel (<http://www.overijssel.nl/thema's/ruimte-wonen/omgevingsvisie-0/kaarten>)
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

BIJLAGE

BIJLAGE I: SAMENVATTING NATUURWETGEVING

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

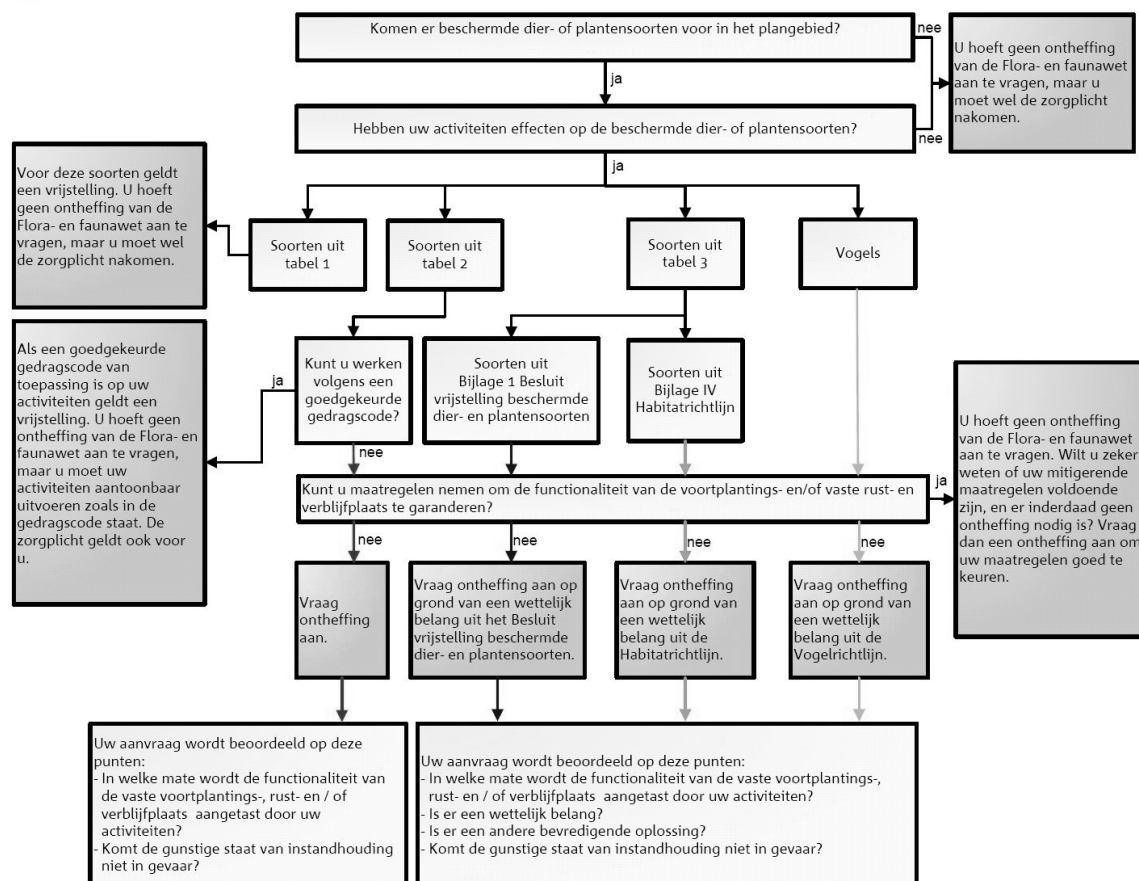
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Dienst Regelingen 2009a).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd (Ministerie van LNV 2004 en 2009). Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaande samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.